

Slovene Studies, kakor tudi neupoštevanje *Voices from the Slovenian Nation, 1990–1992. Nationalities Papers* (Special Issue). New York: Association for the Study of the Nationalities of USSR and Eastern Europe Inc., 1993, ki sta jo uredila slovenski zgodovinar Peter Vodopivec in ameriški zgodovinar Gary Huttenbach.

Knjiga vendarle predstavlja zanimiv prispevek k študiju zgodovine nekdanje skupne države južno-slovanskih narodov, saj odpira celo vrsto vprašanj le-te.

Matjaž Klemenčič

Andrej Vovko, *Nasmejana zgodovina. Popotovanje skozi čas v 189 nasmehih*. Ljubljana : Mladinska knjiga, 1996. 199 strani.

Za marsikaterega kratkohlačnika je učenje zgodovine suhoparno, dolgočasno in zamorjeno, ena sama 'piflarija', tisoč in ena letnica, neskončno imen. Tisti 'nebodigatreba', ki se ga je pač treba naučiti in čim hitreje pozabiti, saj vedenje o preteklosti tako ali tako nikoli ne bo koristilo. Takšen odnos do učenja zgodovine pogosto povzroča učencem težave zaradi slabih ocen, zamisliti pa bi se morali predvsem učitelji, saj je krivda za podobna razmišljanja mladih nadebudnežev tudi na njihovi strani. Še v bližnji preteklosti je učenje zgodovine temeljilo na tako imenovani politični zgodovini in nizanju faktografskih podatkov, ki so jo pogojevali zastareli učni načrti, primanjkovalo je učbenikov ali so bili težki in nerazumljivi, pa tudi drugih učnih sredstev ni bilo v izobilju. Takšno učenje zgodovine pa učence odbija, zato se je moral učitelj še kako potruditi, da je ob vseh naštetih pomanjkljivostih uspel učence motivirati in jim približati učno snov, kar gotovo ni bila lahka naloga. Iz lastnih izkušenj vem, da je bilo v preteklosti veliko odličnih učiteljev, ki so znali učencem vzbuditi zanimanje za zgodovino in jo narediti razumljivejšo, prijetnejšo in lažjo. Sam se nikoli ne bi odločil za študij zgodovine, če bi ne imel takšne učiteljice že v osnovni šoli, moje zanimanje pa je vzpodbujal tudi profesor na gimnaziji. Prepričan sem, da se je tudi marsikateri kolega odločil za študij zgodovine prav po zaslugi odličnih učiteljev in profesorjev, ki so znali predavati tako, da je preteklost oživila in postala pomemben del sedanosti in prihodnosti.

Danes je učitelj zgodovine v bistveno lažjem položaju, saj se je kvaliteta učbenikov zelo izboljšala, vedno več je tudi drugih sodobnih učnih sredstev, poleg tega pa izhaja cela vrsta otroških in mladinskih revij, ki mladim širijo obzorja in pomagajo približati marsikateri učni predmet. Nekako pred časom, že davnega leta 1968, so pričeli v takratnem mladinskem listu *Pionirski list* (od leta 1985 *PIL*) v rubriki *Vesela šola* objavljati prispevke iz zgodovinopisja, ki so imeli namen suhoparno učno snov narediti bolj zanimivo, duhovito in igrivo. Koncept zgodovinske *Vesele šole* so zasnovali tako, da so pisci preteklost zapisovali nekoliko drugače, sicer strokovno neoporečno, pa vendar nekoliko bolj sproščeno in hudomušno. Takšna vrsta pisanja pa zahteva poleg izvrstnega znanja zgodovine tudi nekaj pisateljske žilice in seveda obilico smisla za humor. V uredništvu takratnega *Pionirskega lista* so pred dobrimi petnajstimi leti naredili odlično potezo, ko so k sodelovanju pritegnili mladega in nadebudnega zgodovinarja Andreja Vovka, zagotovo enega najboljših humoristov med zgodovinarji in enega najboljših zgodovinarjev med humoristi, ki je ostal vse do danes 'veselošolski' pisec. Do leta 1989 so pisci v *Veseli šoli* skozi vsa šolska leta sledili učnim načrtom za posamezne osnovnošolske razrede in tako je Vovko s svojimi prispevki devetkrat prehodil zgodovino od njenih začetkov do današnjih dni, pri čemer je vsako leto obravnaval nekatere najpomembnejše mejnike in dogodke v preteklosti. Avtorjeve prispevke so v *Veseli šoli* prebirale različne generacije šolarjev, med katere sodim tudi sam. Spominjam se, da smo ravno zaradi teh strani še z večjim veseljem naročali *Pionirski list* in si z lahkoto zapomnili marsikatero zgodovinsko dejstvo ter se ob tem še neznansko zabavali. Andrej Vovko je s svojim pisanjem zgodovinskih zgodb *Vesele šole* našel v mladih bralcih kritično in strogo, vendar hvaležno občinstvo, ki se mu je po koncu finalnega tekmovanja maja 1993 oddolžilo s podelitvijo naslova 'doktor veselošolskih znanosti'; s tem je naš avtor simbolično dvakratni doktor znanosti.

Pionirski list (*PIL*) je z *Veselo šolo* svoje poslanstvo več kot uspešno opravil, prispevki iz zgodovine pa so ostali razdrobljeni v množici zvezkov različnih letnikov. Z revijami pa je žal tako, da jih nekaj časa mogoče še hranimo, nato pa končajo v smeteh ali v najboljšem primeru na zaprašenem podstrešju. Tega se je zavedala tudi dolgoletna urednica *Vesele šole* Suzana Šoster in predlagala, da bi prispevke, ki so izhajali v dolgih letih, objavili še v monografski obliki. Idejo so uresničili leta 1996, ko je Mladinska knjiga izdala knjigo z naslovom *Nasmejana zgodovina – Popotovanje skozi čas v 189 nasmehih*, v njej pa je zbranih 189 zgodovinskih prispevkov *Vesele šole* izpod peresa dr. Andreja Vovka. Avtor je v spremni besedi skromno zapisal: »Nikakor ne pričakujem, da se boste ob prebiranju mojih zgodb iz preteklosti valjali po tleh od

krohota, močno pa upam, da vam bom kdaj izvil kak nasmeh.« Prepričan sem, da se mu bo želja izpolnila, saj sem se sam ob prebiranju knjige pogosto od srca nasmejal.

Avtor nas v knjigi skozi zgodbe popelje v teorijo zgodovine, nato pa od začetkov človeštva do konca druge svetovne vojne. Večina zgodb se konča z značilnimi 'veselošolskimi vprašanji' (v prispevkih, pisanih do leta 1989), ki z besedilom tvorijo celoto, tako da si bralec zgodovinska dejstva kar se da hitro zapomni. 'Veselošolska vprašanja' so sestavljena hudomušno in iščejo pri bralcih znanje in ne neznanja, nanje pa lahko ob pazljivem branju zgodb pravilno odgovorijo tudi mlajši bralci. Za tiste bolj zahtevne bralce je avtor na začetku knjige navedel tudi najpomembnejšo historiografsko literaturo, s pomočjo katere lahko svoje nanovo pridobljeno znanje razširijo in poglobijo. Opozoriti pa moram tudi na imenitne ilustracije Boža Kosa, ki na avtorju lasten hudomušen način dodatno popestrijo zanimive zgodbe.

Knjigo **Nasmejana zgodovina** priporočam zlasti mladim bralcem, ki se z zgodovino šele spoznavajo, pa tudi njihovim staršem, saj dobijo zgodbe, prebrane v družinskem krogu, še dodaten čar. Preberejo naj jih tudi tisti, sedaj že stari 'veseli šolarji', ki imajo lepe spomine na svoja šolska leta, predvsem pa jo priporočam učiteljem zgodovine z željo, da bi knjigo čim več uporabljali pri svojem delu z mladimi.

Knjiga bo gotovo postala uspešnica, vsem njenim bralcem pa kličem **LECTURIS SALUTEM** (bralcem zdravja), kot jih je v uvodu pozdravil pisec. Avtorju »dr.« dr. Andreju Vovku na koncu želim, da bi s svojim delom v *Veseli šoli* nadaljeval in še naprej približeval preteklost mladim bralcem na tako zanimiv, prijeten in humorističen način.

Danko Friš

Annales 6 in 7/95 (Letnik V.). Anali za istrske in mediteranske študije – Annali di Studi istriani e mediterranei. Koper : Zgodovinsko društvo za južno Primorsko, 1995. 266 + 302 strani.

Pozoren bralec bo nedvomno opazil, da je interdisciplinarna znanstvena revija *Annales* s petim letnikom spremenila svoj dozrajšnji podnaslov (Anali Koprškega primorja in bližnjih pokrajin), ter si zastavil vprašanje, ali se s to spremembo spreminja tudi programska zasnova. Uredniški odbor odgovarja, da se – kljub spremembi podnaslova revije, ki se od 6. št. dalje glasi *Annales: Anali za istrske in mediteranske študije – interdisciplinarna programska zasnova znanstvenega in strokovnega obravnavanja slovenskega Mediterana*, vključno z Istro in slovenskim zamejskim prostorom v Italiji, s pomočjo humanističnih, družbenih in naravoslovnih ved, ne bo spreminjala. Še več, ravno z novim podnaslovom vstopa revija v sfero multikulturnih in multietničnih študij mikroregijskega sredozemskega prostora in tako odpira slovenski znanosti, izobraževanju in kulturi nove možnosti strokovnega in znanstvenega verificiranja pridobljenih znanj; s preučevanjem in prikazovanjem specifičnosti slovenskega in bližnjega hrvaškega ter italijanskega področja pa se krepi v Sloveniji doslej relativno zanemarjeno polje preučevanj.

Tudi peti letnik *Analov* je, tako kot predhodni, izšel v dveh številkah: *series historia et sociologia* 2 (6. št.) in *series historia naturalis* 2 (7. št.). Tokratno humanistično-družboslovno šesto številko zaznamujejo trije posebni tematski sklopi: »stavbarstvo in prenova na Koprskem«, »istororomunski jezikovni in kulturni otoki«, »promet in ekonomija«.

Uvodno študijo »Kompleks piranske župne cerkve Sv. Jurija – korak k odkrivanju novih umetnostnozgodovinskih dejstev?« je prispevala Darja Mihelič. Na primeru podrobnejše predstavitve dveh podob Pirana – prve, od predajne mesta Benetkam (l. 1283) do srede 14. stol., in druge, za čas ob koncu 16. in prvih desetletij 17. stol. – ugotavlja, da si spomeniški varstveniki in arhitekti pri mestih z dolgo tradicijo pogosto postavljajo za cilj vzpostavitev prvotne podobe mesta ali nekega ključnega elementa v njem. Pojem »prvotni« izgled mestne naselbine v takih primerih pomeni podobo mesta v določenem trenutku razvoja naselbine v preteklosti. Ni pa jasno, opozarja avtorica, ali šteje za »prvotno« mestna podoba iz antike, iz srednjega veka ali tista iz 17. ali 19. stoletja.

Prvi tematski sklop tvorijo prispevki s posvetovanja »Stavbarstvo in prenova na Koprskem«, ki so ga 9. junija 1994 v Kopru organizirali Zgodovinsko društvo za južno Primorsko, Društvo arhitektov Obale in Kulturni klub Istra pod pokroviteljstvom Medobčinskega zavoda za varovanje naravne in kulturne dediščine iz Pirana. O spominih na začetke delovanja spomeniškovarstvene službe na Slovenski obali in o vtisih s svoje prve službene poti v Istro pred pol stoletja govori Nace Šumi: »Sem pripadnik generacije, ki je doživela usodna vojna leta in potem ne manj usodne povojne čase, ko smo Slovenci lahko prvič rekli, da imamo svoje morje z vsem, kar sodi zraven tudi na kopnem, hkrati pa smo presenečeno in zgroženo spremljali groba uničevanja prav te dediščine... Nenadoma se človek znajde, navajen dežele s kulturo ometa, v krajih, kjer povsod prebija na površje kamen in posebej poudarja arhitekturo. Kaj bi dala Ljubljana za en sam portal,